

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry Pensionärsförbundens intresseorganisation rf

Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry

26.4.2021

Lausunto valtiovarainministeriölle arviomuistiosta digitaalisen henkilöllisyyden kehittämiseksi

1) Kommentit arviomuistiossa esitetystä tulevaisuuden visiosta

Digitaalinen henkilöllisyys ja mobiilihenkilökortti on monien elämään vaikuttava, tulevaisuuteen suuntaava uudistus. Digitaalinen henkilöllisyys voi tuoda selkoa paitsi vahvan tunnistautumisen palveluihin, myös aikaa myöten lisääntyviin kaikenlaisiin verkossa tapahtuviin kirjautumisiin. Ikääntyneille tärkeitä ovat viranomaispalveluiden lisäksi esimerkiksi kulttuuri- ja liikuntapalvelut sekä pankki- ja postipalvelut.

Teknologinen kehitys ei saa johtaa vanhimpien ikäryhmien eriarvoistumiseen palveluiden saatavuuden näkökulmasta. Edellisen teknologian oloissa työuransa tehneille uuden omaksuminen voi olla vaikeaa. Teknologia tulee kehittymään jatkuvasti myös tulevaisuudessa, ja yhteiskunnan on huolehdittava jouhevasta ylisukupolvisesta siirtymästä. Kaikki me vanhenemme: kerran omaksutut taidot voivat myös iän myötä unohtua. Pienituloisille eläkeläisille digilaitteiden ja -yhteyksien korkea hinta voi myös muodostua esteeksi. Julkisissa palveluissa voi edellä mainitusta syistä olla perusteltua jättää tarkoituksella tiettyä viivettä uusimman teknologian omaksumiseen. Tulee myös jättää riittävästi aikaa viimeistellä palvelut mahdollisimman saavutettaviksi ja käyttäjäystävällisiksi ennen niiden käyttöönottoa.

Digitaalisesta henkilöllisyydestä ei tule tehdä de facto edellytystä palvelun saamiselle. Fyysiset palvelut on edelleen säilytettävä oletusarvona, jos tämä on palvelun luonteen suhteen tarkoituksenmukaista. Digitalisaatiolla vapautuvaa viranomaisten työaikaa ja taloudellista säästöä tulee suunnata niiden ihmisten mukana pitämiseen, joille uuden teknologian omaksuminen ei syystä tai toisesta ole luontevaa tai mahdollista.

Sekä yksilön että palveluntarjoajien yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää, että ydinidentiteetti on viranomaisten vastuulla.

2) Kommentit arviomuistiossa esitettyyn toiminnalliseen ratkaisuun

Ydinidentiteetin ohella tulisi julkisena palveluna kehittää myös sen käytön välineitä, kuten tunnistusjärjestelmiä. Julkisen palvelun rooli olisi helppokäyttöinen ja saavutettava vaihtoehto niille, joille yksityiset vaihtoehdot eivät tule kyseeseen esimerkiksi vaikeakäyttöisyyden, hinnan tai asiakassuhteen puuttumisen vuoksi.

Digitaalinen identiteetti tulee korostamaan entisestään tarvetta digilaitteiden ja -palveluiden opastukselle ja koulutukselle niin julkisen hallinnon kuin kolmannen sektorin toimesta. Digitaalisen henkilöllisyyden käytölle tulisi luoda ja kehottaa palveluntarjoajia luomaan demoympäristöjä, jossa käyttöä voi harjoitella.

Digitaalisen henkilön tunnistamisessa on huomioitava ikäystävällisyys. Esimerkiksi biometrisessä tunnistautumisessa sormenjälkitunnistus toimii iäkkäillä huonosti.

3) Kommentit arviomuistion sisältämästä oikeudellisesta arviosta

Digitaalisen identiteetin luominen viranomaiskäyttöön edunvalvonnan asiakkaille on yhdenvertaisuuden kannalta tärkeää. Uuden digitaalisen henkilökortin tulisi huomioida edunvalvonnan monipuolisuus, kuten syyt edunvalvonnalle, sekä itsemääräämisoikeuden rajat. Digitaalinen identiteetti voidaan ottaa huomioon edunvalvontasopimuksissa, jolloin niihin kirjattaisiin sähköisen asioinnin oikeudet ja velvollisuudet.

Saavutettavuuden kannalta on tärkeää, että viranomaisten ja palveluntarjoajien käyttämät tiedot ilmenevät käyttöhetkellä selkeästi. Tietojen käyttötarkoituksen tulee myös olla selkeästi ilmaistu.

4) Muut kommentit

Digitaalinen tunnistautuminen koskettaa yhä enemmän myös yhdistyksiä, ja byrokraattiset vaatimukset voivat aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista taakkaa etenkin pienille yhdistyksille. Viranomaisasioinnin ja se edellyttämän tunnistautumisen valtuutuksineen tulee olla vaivatonta myös pienen yhdistyksen satunnaisen asioinnin näkökulmasta. Tunnistautumisessa on myös otettava huomioon esimerkiksi se, että monissa yhdistyksissä nimenkirjoittajia on kaksi yhdessä.

Digitaalisen identiteetin ja tunnistautumisen kehittäminen tulee tehdä niin, että identiteettivarkaudet ja iäkkäiden ihmisten salasanojen kappaukset ja muut nettihuijaukset vaikeutuvat.